

Hoog Functionerend ASS

Autisme Spectrum Syndroom

ASS duidt op kwetsbaarheid op het gebied van sociale interactie, communicatie, flexibiliteit in denken en handelen en het filteren en integreren van informatie. Ook is er vaak sprake van een sensorische over- of ondergevoeligheid (Nederlandse Vereniging voor Autisme, z.j.-a).

Autisme heeft voornamelijk een biologische oorzaak in de hersenen. Er wordt nog veel onderzoek gedaan, maar het is al wel duidelijk geworden dat autisme 90% erfelijk wordt bepaald. Ook blijkt dat bepaalde ziekte en infectie tijdens zwangerschap bij kunnen dragen aan de ontwikkeling van autisme. Naast de grootste biologische oorzaken kunnen echter opvoeding en andere omgevingsfactoren inspielen op de wijze waarop een persoon met autisme zich ontwikkelt. Een opvoeding en scholing waar rekening wordt gehouden met het kind kunnen dan ook gedragsproblemen doen verminderen (Kenniscentrum kinder- en jeugdpsychiatrie, z.j.).

Autisme kan op veel verschillende manieren tot uiting komen. De DSM-5 spreekt daarom ook van een spectrum stoornis. Personen met autisme hebben vaak oog voor detail, kunnen goed analytisch denken, zijn eerlijk en loyaal en hebben veel technisch inzicht. Hun 'sociale intuïtie' is echter vaak minder goed ontwikkeld.

Hier is een strip te vinden die het spectrum goed uitlegt, voornamelijk het feit dat het hier niet om een lineair spectrum gaat wat vaak wel gedacht wordt: <https://the-art-of-autism.com/wp-content/uploads/2017/11/UnderstandtheSpectrum.pdf>

De levensfase waarin een persoon met autisme verkeerd kan op grote invloed zijn op hen gedrag. Zo zijn bijvoorbeeld overgangperiodes kwetsbare momenten voor hen.

Om in aanmerking te komen voor de diagnose autisme moeten de volgende kenmerken echter zorgen voor serieuze lijdensdruk of op grote gebieden van werk, vrije tijd en relaties (Nederlandse Vereniging voor Autisme, z.j.-a).

Kenmerken

1. Problemen op sociaal gebied/minder goed ontwikkelde sociale intuïtie

Leerlingen met autisme hebben vaak problemen in de omgang met anderen. Hun manier van contact zoeken is vaak opvallend en hebben moeite met het aangaan van vriendschappen en deze onderhouden.

Zo worden leerlingen met autisme vaak onbeleefd gevonden omdat ze vooral *tegen* andere praten in plaats van *met* anderen. Er kan dan lang worden gesproken over eigen interesses zonder te checken of door te hebben of de ander geen zin heeft in het onderwerp of gesprek.

2. Moeite met (onverwachte) verandering

Of het nu om grote of kleine veranderingen gaat, leerlingen met autisme hebben hier vaak meer en langer last van dan hun andere klasgenoten. Zo kan een afgezegde afspraak of een verandering aan het schoolrooster deze leerling zorgen voor onnodige overprikkeling.

3. Dingen heel letterlijk nemen

Kleinere klassen.. Gelukkig even grote ruimtes, wel minder mensen.

Heb jij een schaar voor mij? Ja die heb ik.. *zou je die dan ook aan kunnen geven?* Ja, dat zou ik kunnen.

Je moet het niet zo zwart wit zien.. Maar ik zie kleur!

Hoe heb je geslapen? Op mijn rug, onder een deken.

Houdt de klok in de gaten! Ok, hangt er nog steeds!

4. Moeite met bewaren overzicht

Door de moeite met plannen en overzicht bewaren kan een leerling zich volledig focussen op details wat gezien kan worden als perfectionistisch.

Tijd inplannen kost extra moeite en de leerling kan hierdoor ook moeite hebben met het begrijpen van langetermijndoelen omdat de tussenstappen al moeilijk genoeg worden gevonden.

Behoeften

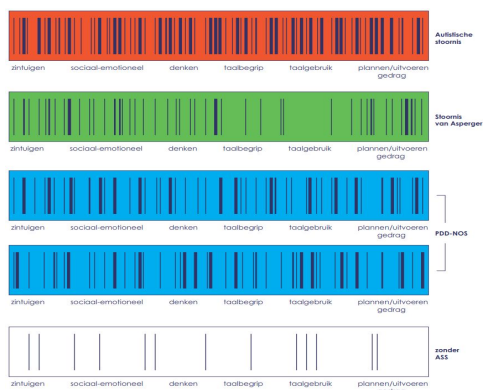
Door de enorme verschillen die tussen personen met autisme vraagt de aanpak altijd om maatwerk. Vaak is hiervoor een goede samenwerking nodig tussen ouders, school en kind.

Kinderen 'op het spectrum' hebben over het algemeen begeleiding nodig op school, dit kan om hele kleine dingen gaan. Denk bijvoorbeeld aan een duidelijke structureren van de lesstof of het aanvullen van de agenda. Natuurlijk zijn er gevallen die een betere plek vinden in het speciaal onderwijs, dit kan te maken hebben met de intelligentie, aanpassingsvermogen en sensorische gevoeligheid van de leerling (Nederlandse Vereniging voor Autisme, z.j.-b).

Het kan soms ook helpen om een leerling alvast 5 minuten eerder er op uit te sturen bij de wisseling van lessen, zodat deze drukte op de gang alvast voor kan zijn. Ook heeft de leerling er baat bij als er een plek is in de school waar hen heen kan gaan om even te pauzeren op een rustige plek.

Soms is het nodig de lesstof aan te passen aan de hand van de manier van denken van de leerling. Toelichting over sociale omgangsvormen en interactie kunnen ook handvatten bieden voor een leerling en rust geven aangezien de sociale intuïtie vaak minder goed is ontwikkeld (Vanuit Autisme Bekeken, z.j.).

Hier voeg ik ook een link naar een video die stadie uitlegt van 'overprikkeling' en flexibiliteit, waar velen stappen aan vooraf gaan tot het tot uiting komt: <https://youtu.be/GiaNMnYVmZl>

(de Bruin, 2018)

In de klas

In de klas is het belangrijk een duidelijke planning in zicht te hebben. Spreek deze klassikaal door. Vergeet niet de standaard verwachte routines erbij te schrijven. Geef 10, 5 en 2 minuten van te voren aan wanneer je naar de volgende stap in de planning gaat. Je kunt steeds naar de visuele planning refereren als je het hebt over hoeveel tijd je kunt besteden aan het werk, opruimen en presenteren die dag. Check ook even extra of de leerling met autisme het heeft begrepen. Visuele geheugensteuntjes voor de tijd kunnen vaak ook bijdragen aan verduidelijking van de planning.

Verandering in de planning? Geef dit zo vroeg mogelijk aan!

Leerlingen met autisme kunnen moeite hebben met het begrijpen wat het hoofddoel is van een les. Hierdoor kunnen ze afwijken van de gewenste prestatie. Maak de leerdoelen zichtbaar duidelijk, zo is het hoofddoel duidelijk voor iedereen en kun je hier naar refereren als hier vanaf wordt geweken. Iemand terechtwijzen op een onduidelijk doel kan onnodige spanning met zich meebrengen.

Wees duidelijk en direct met communiceren. Een 'blik werpen' als correctie op storend gedrag wordt vaak niet begrepen. Ook worden gezichtsuitdrukkingen niet begrepen, geef dus aan in taal als je blij, geïrriteerd, boos of gekwetst bent. Ook sommige vragende beleefdheidsvormen worden letterlijk als vraag gezien en kunnen dus met 'nee' worden beantwoord. Ik-boodschappen zijn dus een goede methode!

'Kun jij je tafel even opruimen?'

↓

'Ik wil dat je even je tafel opgeruimd alsjeblieft.'

Opdrachten

Probeer complexe opdrachten te vermijden. Het overzicht en de hoofdzaak worden snel vergeten. Knip complexe opdrachten daarom op in kleine haalbare stappen.

Twee handige methodieken:

Geef me de vijf

Wat, wanneer (begin- en eindtijd), met wie, waar en hoe?

Working-apart-together

Geef het kind bij groepsopdrachten een taak die hij alleen, op een andere plek kan afwerken. Als de taak af is, brengt het kind deze terug naar de groep. Zo neemt het toch min of meer deel aan het groepswerk (ASS, z.j.).

In de school

Naast rekening te houden met de leerling in het klaslokaal kan de schoolomgeving ook worden aangepast om rekening te houden met kinderen op het autistisch spectrum. Denk bijvoorbeeld aan een overzichtelijk en logisch ingedeeld gebouw. Ook een duidelijke bewegwijzering zal vaak helpen en teksten die rekening houden met leerlingen die aanwijzingen heel erg letterlijk kunnen nemen. Een vast aanspreekpunt, bijvoorbeeld een leraar, waar de leerling een goede 'klik' heeft kan vaak ook meehelpen in het vroegtijdig aan kunnen zien komen van vastlopen. Ook kan met deze begeleider lichamelijke processen van stress, honger en angst worden besproken (Vanuit Autisme Bekeken, 2016).

Handige en leuke apps en bronnen

Time Timer App - Een visuele time

The Autistic Brain - Temple Grandin Richard Panek

Look me in the eye: my life with asperger's - John Elder Robison

Managing Meltdowns: Using the S.C.A.R.E.D. Calming Technique with Children and Adults with Autism - Deborah Lipsky en William S. Richards

Bibliografie

ASS. (z.j.). Autisme Spectrum Stoornis in de klas. Retrieved from

<https://gedragsproblemenindeklas.nl/gedrags-en-ontwikkeling-sstoornissen/ass/>

De Bruin, C. (2018). *Auti-communicatie: Geef me de 5*. Doetinchem: Graviant.

Nederlandse Vereniging voor Autisme. (z.j.-a). Wat is autisme? Geraadpleegd op 25-04-2019, van <https://www.autisme.nl/over-autisme/wat-is-autisme/>

Nederlandse Vereniging voor Autisme. (z.j.-b). Autisme en passend onderwijs. Geraadpleegd op 25-04-2019, van <https://www.autisme.nl/over-autisme/onderwijs/autisme-en-pas-send-onderwijs-2/>

Kenniscentrum kinder- en jeugdpsychiatrie. (z.j.). Hoe ontstaat autisme? Geraadpleegd op 25-04-2019, van <https://www.kenniscentrum-kjp.nl/ouders-jongeren-autisme-ontstaan/>

Vanuit Autisme Bekeken. (z.j.). Passend onderwijs bij autisme. Geraadpleegd op 25-04-2019, van <https://www.vanuitautismebekeken.nl/autisme-in-het-dagelijks-leven/onderwijs/passend-onderwijs-bij-autisme>

Horeweg, A. (2015). Autisme Spectrum Stoornis. Geraadpleegd op 25-04-2019, van <https://wij-leren.nl/autisme-ass-tips.php>

Vanuit Autisme Bekeken. (2016). Checklist scholen. Geraadpleegd op 25-04-2019, van https://www.vanuitautismebekeken.nl/sites/default/files/producten/checklist_scholen_def_2.pdf